

# De Postrijder der provincie Limburg

MEN SCHRIJFT IN  
te Tongeren bij M. COLLEE, uitgever en  
eigenaar van dit blad, groote Markt, n° 51.

verschijnende dinsdags, donderdags en zaterdags.

ABONNEMENT  
binnen de stad, 7 fr. per jaar.  
buiten de stad, 8 fr.  
Een blad afzonderlijk 15 centimen.  
Aankondigingen 15 centimen per druk-  
regel.

TONGEREN, DEN 18 APRIL.

## Vrede of oorlog.

De mensch is waarachtig het aardigste  
gedierte dat onder de maan loopt.

De Paris au Pérou, du Japon jusqu'à Rome,  
Le plus sot animal à mon avis c'est l'homme.

Eenieder verlangt naar vrede, omdat eenieder zijn bederf in den oorlog vindt. De groote heer die zijne londerijen aan den landbouwer verpacht, heeft vrede vandoen, want worden zijne landen door de geesels des oorlogs verwoest dan is de pachter in de onmogelijkheid den heer te betalen; de handelaar, de bankier, de notaris, allen liggen stil en worden geruïneerd door den oorlog.

Wie heeft nu belang of voordeel in den oorlog? Niemand; zelfs diegenen niet die er roem en grootheid in zoeken.

Men zou zich dan kunnen vragen hoe het mogelijk is dat er op den aardbol nog oorlog gevoerd wordt. Maar de mensch is zulk drolig schepsel dat er nauwelijks eenige maanden in vrede kunnen voorbijgaan of hij begint alweer te voorspellen dat het gaat oorlog worden.

Op dit oogenblik, bij voorbeeld, is er niet meer schijn dat de oorlog zal uitbreken, dan dat Ambiorix in het midden van de markt van Tongeren een ei zal leggen. Doch wanneer men de gazetten van alle hoeken van Europa leest, dan ziet men met verbaasheid dat men zich overal aan den oorlog verwacht. Deze algemeene vrees is misschien zoo schadelijk als de oorlog zelf. Zij verlamt de handelszaken, zij maakt de kapitalen benauwd, zij is oorzaak dat er geene groote ondernemingen gepoogd worden.

Wanneer men nogtans den toestand der europische zaken nagaat dan moet men bekennen dat de vrees van eenen aanstaanden oorlog op niets gegrond is.

— Oh! zeggen de oorlogs profeten, in Frankrijk, in Pruisen, in Rusland maakt men overduidelijk oorlogsbereidsels, dat is zeker niet om den vrede te verzekeren.

— Maar, beste menschen, gij vergeet dat verleden jaar alle mogendheden genoodzaakt zijn geweest hunne oude wapeningen ter zijde te leggen; gij vergeet dat alle parlementen aanzienlijke sommen gestemd hebben om hunne wapeningen naar de nieuwe uitvindingen in te richten. Kunt gij u verwonderen zoo men dit jaar miljoenen gebruikt om wapens te smeden daar men verleden jaar miljoenen gestemd heeft om die wapens te maken?

Dat wil zeker niet zeggen dat het behoud van den vrede verzekerd is. Wij bekennen

zelfs zonder moeite, dat wij meer betrouwen zonden hebben in het behoud van den vrede indien wij in plaats van eene algemeene wapening eene algemeene ontwapening van Europa bijvoonden. Wanneer de mogendheden op zulke ontzaggelijke wijze gewapend zijn dan is er slechts eene voork noodig om het poeder in brand te slaan. Alles wat wij willen vast stellen dat is dat er tot heden geene ernstige reden bestaan om aan den oorlog te doen gelooven. Volgens ons inzien zijn al die oorlogsgeruchten ontloken met de eerste stralen der april-zon. Er zullen eenige koude nachten noodig zijn om dezelve uit te roeijen.

Wij achten het niet onbelangrijk het volgende artikel aan het Handelsblad te ontleenen:

Bij het ingaan van een schaan seizoen, komt het woord oorlog andermaal voor den dag; men is schier gewoon geworden, in den tijd dat het koren opschiet, ook de bajonnetten te zien opschieten; die zaigplanten zijn algemeen geworden in Europa.

Zullen wij in het loopende jaar oorlog hebben? Zal de kwestie van gronduitbreiding van Pruisen, de kwestie van Zuid Duitsch land en Sleeswijk en eindelijk die eeuwige en nooit opgeloste kwestie van het Oosten, andermaal de legers te been brengen?

Indien wij den franschen minister Baroche moeten gelooven, ter gelegenheid van het leggen van den eersten steen der kerk van Rambouillet, dan gaan wij een tijdvak van vrede en rust in, en is er geen de minste reden om aan den oorlog te gelooven.

Frankrijk staat in volle wapenrusting gereed; het heeft het geweer aan den voet staan maar het is niet geneigd dit op te vatten en den oorlog te beginnen.

Wij nemen die verklaringen slechts aan voor zooveel zij gedaan zijn; men heeft reeds zoo dik wijls den vrede gepreikt en verkondigd, terwijl men den oorlog in de plooi van den mantel had verborgen zitten, dat wij aan deze getuigenissen geen volledig geloof meer kunnen hechten.

En waarom dan die overgroote wapeningen welke Frankrijk inricht? Te land en te water zet het zich op eenen voet, zoo verschrikkelijk als ooit een gouvernement gedaan heeft. Andere landen volgen denzelfden weg, en Europa is overkropt met bajonnetten en vertert meer dan ooit zijne millliarden in militaire voorbereidsels.

Die blijkbare tegenstrijdigheid ontgaat niet aan het publiek en men is zoo ver met die gedurige verklaringen gekomen, dat men algemeen de spreuk toepast: in diplomatie spreekt men om te zwijgen.

En echter willen wij voor den oogenblik wel aan den vrede gelooven; doch niet zoozeer omdat de hooger gezegde vraagpunten min of meer, zoo men zegt, hunne scherpe kanten hebben verloren; dat er wat meer licht in die donkere punten is gekomen; maar om andere om meer bijgaande redens.

De meeste Staten bevinden zich in eenen bedroefden geldelijken toestand; de voorbereidsels tot den oorlog hebben de kassen uitgeput. Sommige landen zitten nog gebukt onder schulden van vroegere oorlogen en er heerscht bij de volkeren eene stemming, die niet ten voordele der kroondragers is.

Hongersnood, ziekte en duren tijd verwoesten verschillende landen; allen hebben zelfs meer dan werk genoeg in hun binnenland, om zich niet met buitenlandse kwestieën, met denkbeelden van overmacht en vergrooting, bezig te houden — kortom de binnenlandse vraagpunten kunnen de buitenlandse wel voor eenigen tijd buiten zaak stellen.

Dit daargelaten, blijft het altijd waar dat Frankrijk niet te vertrouwen is en zijne verklaringen enkel onder beneficie van inventaris moeten worden aangenomen. Eerst dan zullen wij daaraan volledig geloof slaan als Frankrijk het voorbeeld zal geven van... ontwapening.

Zoolang dit niet in der wezenlijkheid gebeurt, hangt de kwestie van oorlog aan een zijden draad boven ons hoofd, en is zij tijdelijk uitgesteld, daarom is zij niet voor langen tijd verschoven.

## Vernielers der rupsen.

Elkeen kent die kleine vogels, welke men des winters, in gezelschap vereenigd, van boom tot boom ziet vliegen, en zich aan de takken vastgrijpen voor het reinigen van schors en knoesten.

Bij middel van hunnen scherpen bek gaan ze de insecten en hunne eieren in de kleinste spleten uitpikken.

Jaarlijks verslinden de meezen tallooze insecten, en als men in de lente de rupsenweeing giedt, is er reeds veel werk afgelgd door de meezen, die in den winter de beuren hebben gescheurd om de eieren op te eten die er in te vinden waren.

Om de verspreiding der rupsen tegen te gaan, zou men moeten te werk gaan in augustus en september, voor het ontluiken der eieren, die men vereenigd en vastgekleefd vindt onder talrijke bladeren. Elk nest is gedekt met een weefsel gelijkende aan een stuk zwam van 20 millimeters breedte op 10 lengte.

Is in dit ondoordringbaar omhulsel, dat duizende kleine witte eieren vereenigd zijn die welhaast volmaakte rupsen worden.

Na de ontluiking, vormen deze insecten, al voortgaande, een zijden draad, die, na verloop

van eenige dagen, teonemal de takken overdekt op welke zij zich ophouden, en waarvan het uiteinde het vasthechtingspunt wordt van het omhulsel waarin ze zich vereenigen om te overwinteren.

Indien bij de jacht van september, eenige nesten aan het oog ontsnappen, vernielt men ze in november, als ze den vorm van een heurs hebben; maar, om de takken niet te beschadigen noch de spruiten te breken, moet men met veel zorg het weefsel scheuren.

De gemeene rups blijkt gelijk men weet, groote verwoestingen aan; maar de rups welke de ringen voortbrengt, bewerkt er even zoovle. Hare eieren, door een zeer hard omhulsel gegrijswaard, weerstaan aan de bijtendste koude en vreezen den aanval der vogelen niet.

Om zich ervan te onttaken, moet men, als men de boomen smoot, den ring in de lengte doorsnijden, om denzelfden los te maken van den tak dien hij omringt; maar dewijl het onmogelijk is er geene achter te laten, volldigt men de jacht door een zorgvuldig overzicht in april.

Alsdan vindt men de pas ontloken rupsen, in groep en op een enkel juist vereenigd. Zijn ze buiten bereik om ze met de hand te treffen, men giet er een loog op die samengesteld is uit 200 grammen bruine zeep en 8 liters water.

Tot spijt van al onze pogingen om de insecten te vernielen, vernietigen de vogelen er natuurlijkerwijze veel meer dan wij.

Dewijl wij het seizoen intreden dat de vogelen zich vermenigvuldigen, moeten wij aanbaleud waken opdat niemand hunne hervoorbrenging tegengaat en laat ons beletten dat er handel in gedreven worde.

Men verbiede strengelijk hunne gevangenzetting in kooien en hunnen verkoop levend of dood. En als deze maatregelen eens genomen zijn, zal men die rampzalige wezens zich niet meer zien dood spartelen tegen de staven eener kooi en na verloop van korten tijd sterven, ten nadeele van den akkerbouw, dien zij dienstig zouden geweest zijn hadde men hen de vrijheid gelaten.

Jaarlijks worden talrijke vogelen van alle slach op deze wijze opgeofferd.

Voor de verlustiging der jagers heeft men strenge wetten uitgevaardigd ter bewaring van 't wild; zou men niet ten voorlede van den akkerbouw en van de samenleving, 't zelfde kunnen doen om de vernieling der nuttige vogelen te beletten?

Hoppen wij dat onze stem aanhoord worde, en dat er maatregelen zullen worden genom a om in het kwaad te voorzien; geschiedt zulks, bosschen, velden, waard-lingen en hoven zullen de vruchtbaarheid weer vinden welke de vogelen hen voortijds aanschafden.

## Oelusten te Charleroi.

Men schrijft uit Charleroi:  
Sedert verleden vrijdag waren er een 12 tal personen aangehouden en naar de gevangenis van Namen gevoerd. Na een verhoor voor den

## OVER DE UURWERKEN

EN HOE ZIJ IN DE WERELD GEKOMEN ZIJN.

(Vervolg en einde)

Het Schwarzblad is een ruw, woudrijk en rotsachtig land en de Schwarzwaldbewoners zouden aan eenen kwad-n kant zijn, wanneer zij geene andere middelen hadden, om aan den kost te komen. En wat men van hen niet verwachtten zou, is dat zij met bunne bekompene hulpmiddelen nogtans uurwerken vervaardigen, waarover men verbaasd staat. Zij worden dan ook niet alleen door geheel Europa aangevonden, maar zelfs gaan er geheele scheepspladingen, waarvan ieder er vele honderdduizenden bevat, naar Amerika.

Zoo zijn dus uit den eenvoudigen zonnewijzer de hedendaagsche zoo kunstige uurwerken ontstaan.

Ik kan evenwel dit geschrijf over de uurwerken niet eindigen, zonder nog van twee uurwerken te gewagen, die tot de kunstigste behooren, welke in dezen tijd aangetroffen worden.

Het eene bevindt zich te Mentz en is het werk van eene geestelijke. Dit uurwerk is buitengewoon kunstig; het wijst behalve hetgeen ieder uurwerk aanwijst, voor een tijdperk van honderd jaren den stand der zon en dien der maan, en de verduisteringen van beiden, tot op seconden zelfs nauwkeurig aan; verder de veranderlijke feesten, zoals Paaschen, Hemelvaartsdag en Pinksteren, die nimmer op denzelfden dag terugkeeren; en buitendien treft men aan de keerzijde eene machinerie aan, waardoor men op het nauwkeurigst gewaar kan worden, wanneer er aan den loop des uurwerks iets hapert en wat van die storing

de oorzaak is. Nog merkwaardiger is het, dat het zoo kunstig zamengestelde uurwerk nogtans zoo gemakkelijk gaat, dat men met het oor er tegen liggen kan, zonder een geknars of zelfs eenig geluid te hooren, dat men overigens wel uit het in elkander grijpen van het raderwerk en de beweging van den slinger verwachtten zou. Dit uurwerk bevindt zich in den slottoren te Mentz, en is wel der moeite waard om door ieder die te Mentz komt, in oogenschouw genomen te worden, hetgeen voor eene kleine looi toegestaan wordt.

Het andere uurwerk, waarvan ik zoo even sprak, is dat van den muuster te Straatsburg.

Reeds in het jaar 1352 werd het uurwerk in den muuster- of domtoren begonnen, en twee jaren later voleind. Het was een sieraad van het op zich zelf reeds schoone kerkgebouw. Bij dit uurwerk bevonden zich ook al de merkwaardigheden, die wij van dat te Mentz vermelden; als eene bijzonderheid moet men nog het daarboven geplaatste beeld der heilige maagd Maria aanmerken; zoodra de klok 12 uren slaat, komen de drie koningen te voorschijn en buigen zich voor de moedermaagd. Tegelijkertijd klapviert een kunstige haan en kraait luidekeels; en een schoon klokkenpel doet zich hooren. De vervaardiger van dit kunststuk is onbekend.

Dit uurwerk is ontredder en onbruikbaar geworden; men weet niet juist wanneer, wel, dat in 1547 een nieuw uurwerk begonnen werd, waartoe Michael Heer, Nicolaus Bruckner en prof. Christiaan Herlin bunne kunst in het werk stelden. De rampspeeden van dien tijd deden het werk voorloopig staken; en eerst in 1570 ondernam het Conrad Dasypadius, een kweekeling en opvolger van Herlin, om het aangevangen werk, op aanzoek der regeering, te voleinden. Met

medehulp van andere bedrevene mannen was het kunstige uurwerk in 1574 gereed. Herhaalde malen zijn er later verbeteringen aangebracht, tot het in 1789 geheel stilstond; en sinds waagde het niemand, het weder in orde te brengen.

Het werd tot de 7 wonderen van Duitschland gerekend. Ik zoude te ver gaan, het u geheel nauwkeurig te beschrijven, wij ik u liever iets van het van 1838—42 vervaardigde nieuwe uurwerk zeggen wil, dat ontzeggelijk het merkwaardigste der hedendaagsche uurwerken is. Voor alles moet ik u den naam des mans noemen, die dit zoo kunstige werk ten einde gebracht heeft. Hij heet Schwilgué en is een Straatsburger.

Het geheele werk bevat:

1° Een zeer volkomen uurwerk, welks geheele uiterlijk zeer schoon beord is.

2° Eene hemelglobe, die om hare as draait en de merkwaardigste hemelverschijnsels aanschouwelijk voorstelt. Vlak achter die globe is:

3° Een kalender aangebracht; een zoogenaamde onweige namelijk, die de maanden, den datum, de zondagletters, de namen der kalenderheiligen, en de veranderlijke feesten aanwijst. Buitendien wijst hij de schrikkeljaren zoowel als de gewone jaren aan.

4° Bevindt zich bij den kalender de nauwkeurige opgaaf van den op- en ondergang der zonden loop der maan om de aarde, de maangestalten en den tijd van haren aanvang, en eindelijk de juiste aanwijzing der zon- en maanverduisteringen. Daarbij wijst hij al de fijne punten aan, die tot berekening en herstelling eens kalenders noodig zijn. Telken jare wisselt het geheele werk op middernacht van 31 december en regelt het zich voor het nieuw begonnen jaar.

5° Heeft men boven den kalender der zinne-

beelden van de dagen der week, door losse figuren voorgesteld, die op den dag, welken zij aanduiden moeten, te voorschijn treden en daags daarna voor de volgende plaats maken.

6° Is daarboven eene galerij, aan wier zijden twee leeuwen staan en waar zich de wijzerplaat, voor den middelbaren tijd bevindt. Bij deze galerij bevinden zich, ter zijde van de wijzerplaat eenige engelen. Een hunner heeft eene scepter, een andere een klokje, waarop de eerste de kwartieren aanslaat. Een andre engel heeft eenen zandlooper met rood zand gevuld in de hand; bij elk afgeloopen uur keert hij den zandlooper om en wijst alzoo het verloop van een uur aan.

7° Is boven deze galerij de loop der planeten met hare omloopstijden zeer duidelijk aangewezen. Daarboven zijn weder de afwisselingen der maangestalten op eene om hare as draaijende maanglobe voorgesteld. Bij dit werk zijn ook zinrijke opschriften en heerlijk schilderwerk aangebracht.

8° Volgen niterst kunstige, beweegbare figuren. Vooreerst verschijnt de dood en de vier levens-tijdperken: kindsheid, jongelingsjaren, mannelijke leeftijd en ouderdom, die de kwartieren en de uren aanslaat. Het eerst komt het kind en slaat het eerste, dan de jongeling die het tweede, daarna de man, die het derde en eindelijk de grijsaard, die het vierde kwartier slaat. De dood slaat het uur uit. Door het kunstig ingerichte raderwerk verschijnen deze beelden slechts des daags; des nachts blijven zij binnen. Boven deze beelden verschijnt het beeld des Heilands, die de hand tot zegenen opheft. Op klokslag van 12 in den middag komen de twaalf apostelen van ter zijde te voorschijn en gaan langs den Heer voorbij; terwijl zij het gelaat naar hem toekeren en zich eerbiedig voor Hem buigen.